

קוּנְטְרֵס

סִיּוּם הַתַּנַ"ךְ

שִׂיחָה נוֹרָאָה וְנִפְלָאָה מִפִּי כְּבוֹד קְדֻשַּׁת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ, חִיּוּת נַפְשֵׁנוּ, הָאִי"שׁ אֲשֶׁר עַל הָעֵדָה

רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶר שְׁלִיטָ"א

בְּמַעֲמַד רַבָּתִי דְּסִיּוּם מַחְזוֹר שֵׁנִי שֶׁל הַתַּנַ"ךְ

ג' תַּמּוּז תשפ"ו

יוֹצֵא לָאוֹר עַל־יְדֵי חַסִידֵי בְּרֶסְלֶב
ח"י תַּמּוּז תשפ"ו
יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב, עִיר שׁוֹמְרֵי הַלָּשׁוֹן, עִיר הַשִּׂמְחָה!

עדיין לא מאוחר

לעלות על העגלה!

מחזור ג׳ של הנ״ך התחיל ביום ד׳ תמוז

היום! תוכל ׳לעלות על הרכבת׳!

דקות ספורות ביום

ובתוך כשנה וחצי כל התנ״ך בידך!

שִׂיחָה קְדוֹשָׁה בְּמַעֲמַד סִיּוּם נַ״ךְ – מַחְזוֹר ב׳

ג׳ תַּמּוּז תשפ״ו

***

חַסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זָכִינוּ בְּמַתְּנַת חִנָּם לַעֲשׂוֹת עוֹד פַּעַם סִיּוּם עַל סֵפֶר הַתַּנַ״ךְ; **אֵין מִלִּים כְּדֵי לְהַסְבִּיר אֶת גֹּדֶל מַעֲלַת הָעִנְיָן הַזֶּה!**

בַּל נִשְׁכַּח שֶׁהַתַּנַ״ךְ הוּא ׳תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב׳, וְהוּא הַבָּסִיס וְהַיְסוֹד שֶׁל כָּל ׳תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה׳; וְהִנֵּה בַּהִתְחָלָה הָיָה רַק ׳תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב׳, כְּלוֹמַר - רַק הַחֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תּוֹרָה וְסִפְרֵי הַנְּבִיאִים וּכְתוּבִים הָיוּ עַל הַכְּתָב, אֲבָל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה לֹא הָיְתָה בִּכְלָל בִּכְתָב כִּי־אִם בְּעַל פֶּה, וְנִמְסְרוּ הַמִּשְׁנָיוֹת וְהַגְּמָרָא מִדּוֹר לְדוֹר - מִמֹּשֶׁה מִסִּינַי, אֲבָל בִּ׳כְתָב׳ הָיָה רַק ׳תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב׳ - תַּנַ״ךְ, שֶׁהִיא הַבָּסִיס לְתוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, כִּי כָּל ׳תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה׳ בְּנוּיָה וּמְיֻסֶּדֶת עַל הַפְּסוּקִים שֶׁבַּתַּנַ״ךְ.

וּכְשֶׁאָדָם לוֹמֵד תַּנַ״ךְ הוּא דָּבוּק בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא! כִּי הֲרֵי זֶה דִּבּוּרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - זֶה ״כְּתָב שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא״, כִּבְיָכוֹל! כָּל מִלָּה, כָּל אוֹת, כָּל תָּג! וְאָמְנָם גַּם ׳תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה׳ נִמְסְרָה לָנוּ מִפִּי הַתְּנָאִים וְהָאֲמוֹרָאִים שֶׁהָיוּ דְּבוּקִים בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבְוַדַּאי כָּל הַדִּבּוּרִים שֶׁלָּהֶם הָיוּ גַּם כֵּן מִלְּמַעְלָה, אֲבָל תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב זֶה ״כְּתַב אֱלֹקִים״ - זֶה הַ׳כְּתָב־יָד׳, כִּבְיָכוֹל, שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא!

רַבֵּנוּ כִּנָּה אֶת הַתַּנַ״ךְ ״הַסֵּפֶר־מוֹסָר שֶׁלִּי״, וְאַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק בַּתַּנַ״ךְ! זֶה לוֹקֵחַ בְּסַךְ־הַכֹּל כַּמָּה דַּקּוֹת סְפוּרוֹת, וְזוֹכִים ׳לְחָיוֹת׳ עִם פֶּרֶק הַתַּנַ״ךְ הַיּוֹמִי! הִנֵּה סִיְּמְנוּ עַכְשָׁו אֶת סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים - הַסֵּפֶר הָאַחֲרוֹן שֶׁבַּתַּנַ״ךְ, וְהוּא בְּעֶצֶם ׳חֲזָרָה׳ עַל כָּל הַתַּנַ״ךְ, וּמִיָּד מַתְחִילִים

כְּבָר סֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ - שֶׁעַם־יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יַחַד עִם יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן, וְאָדָם חַי עִם זֶה! זֶה לֹא סְתָם 'סִפּוּרִים'... זֶה 'לִמּוּד חַי' שֶׁל מוּסָר! וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ, הַ'סֵּפֶר־מוּסָר' שֶׁלּוֹ...

מַה זֶה 'סֵפֶר־מוּסָר'? מוֹהַרָא"שׁ הָיָה רָגִיל לְסַפֵּר עַל הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבִּי חַיִּים מִצַּאנְז זי"ע שֶׁשָּׁאַל אֶת מְלַמֵּד יְלָדָיו הַאִם לוֹמֵד עִמָּם סִפְרֵי מוּסָר, וְעָנָה שֶׁלּוֹמְדִים 'חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת' וְכוּ', וְעָנָה וְאָמַר: "לֹא לָזֶה הִתְכַּוַּנְתִּי! כַּוָּנָתִי הִיא שֶׁתְּסַפֵּר לָהֶם סִפּוּרֵי צַדִּיקִים! אִם לוֹמְדִים עִם הַיְלָדִים סִפּוּרֵי צַדִּיקִים - מֵהָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ וְהָרַבִּי רַבִּי זוּשָׁא - זֶה נִקְרָא 'סִפְרֵי־מוּסָר'!"...

וּלְפִי זֶה מוּבָן מְאֹד מַדּוּעַ כִּנָּה רַבֵּנוּ אֶת הַתַּנַ"ךְ 'סֵפֶר־מוּסָר', כִּי הוּא מָלֵא בְּ'סִפּוּרֵי־צַדִּיקִים' עַל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן, שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא; יֵשׁ הַחוֹשְׁבִים שֶׁכָּל הַמְּסָפָּר עַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אֵלּוּ 'סִפּוּרִים', וְלֹא מְבִינִים שֶׁזֶּה "פְּסוּקִים"! וְזֶה מַכְנִיס בָּאָדָם כְּזֹאת אַהֲבַת הַתּוֹרָה שֶׁאַחַר־כָּךְ הוּא רוֹצֶה לִלְמֹד מִשְׁנָיוֹת וּגְמָרָא - הֲרֵי כָּל הַמִּשְׁנָיוֹת וְהַגְּמָרָא מְלֵאִים עִם פְּסוּקֵי תַּנַ"ךְ, כִּי מִשָּׁם לוֹקְחִים אֶת כָּל הַלִּמּוּדִים - מִכָּל פְּסוּקֵי הַתַּנַ"ךְ!

קֹדֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ, אָמַר רַבִּי נָתָן לְאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיָּבִיאוּ לוֹ אֶת הַ"כֹּל טוֹב", וְלֹא הֵבִינוּ לְמַה מִתְכַּוֵּן, עַד שֶׁפֵּרֵשׁ לָהֶם: "אֶת הַתַּנַ"ךְ"... הַתַּנַ"ךְ הוּא "כָּל טוֹב"! כִּי אָדָם שֶׁמַּתְחִיל לִלְמֹד תַּנַ"ךְ נִכְנָס בּוֹ שֵׂכֶל וְיִשּׁוּב־הַדַּעַת... כִּי בְּדֶרֶךְ־כְּלָל הָאָדָם מָלֵא בְּהַרְבֵּה טִפְּשׁוּת וּכְסִילוּת, וְיֵשׁ לוֹ כָּל מִינֵי בִּלְבּוּלִים וְכוּ', וְזֶה מַגִּיעַ גַּם לְעִנְיַן שֶׁל אֱמוּנָה וֶאֱמוּנַת חֲכָמִים - כָּל מִינֵי בִּלְבּוּלִים, וְאֵיךְ אָדָם זוֹכֶה לְיַשֵּׁב אֶת הַדַּעַת שֶׁלּוֹ? רֹאשׁ וְרִאשׁוֹן: 'תְּפִלָּה'! הוּא צָרִיךְ הַרְבֵּה תְּפִלָּה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא! אָדָם צָרִיךְ הַרְבֵּה

לְהִתְבּוֹדֵד לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא 'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תְּיַשֵּׁב אֶת דַּעְתִּי!'... וְרַבֵּנוּ אָמַר (לִקּוּטֵי מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן פג) שֶׁזֶּה הַסּוֹד שֶׁל מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ – מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ יָבוֹא וּמַה הוּא יְגַלֶּה? הוּא יְגַלֶּה אֵיךְ לְדַבֵּר עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא! אוֹמֵר רַבֵּנוּ: 'מָשִׁיחַ' לְשׁוֹן 'מְשִׁיחַ', כִּי הוּא יִגְרֹם לְכָל הַבְּרִיּוֹת לְדַבֵּר וּלְהַשִּׂיחַ עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא!

אָדָם שֶׁהוּא מְדַבֵּר עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא – יֵשׁ לוֹ כְּבָר 'מַבָּט אַחֵר' עַל כָּל הַחַיִּים... הוּא יוֹדֵעַ שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ אֵיזֶה סָפֵק – הוּא צָרִיךְ כְּבָר לְדַבֵּר עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא... בְּאֵיזֶה חֶדֶר, בְּאֵיזֶה מָקוֹם פָּנוּי – שְׂדֶה אוֹ מַרְתֵּף, הוּא צָרִיךְ עַכְשָׁו לְדַבֵּר עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא!

אֶת זֶה מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ יְגַלֶּה לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ – הֵן לְעַם־יִשְׂרָאֵל, וְהֵן – לְהַבְדִּיל – לְאֻמּוֹת הָעוֹלָם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתַּנַ"ךְ הַקָּדוֹשׁ (צְפַנְיָה ג, ט) **"כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה' לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד"** – אֶת זֶה יַכְנִיס מָשִׁיחַ בָּעוֹלָם!

וְזֶהוּ שֶׁהַתַּנַ"ךְ נִקְרָא **"כָּל טוֹב"**, כִּי בּוֹ רוֹאִים דַּרְכֵי הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים – מַתְחִיל עִם יְהוֹשֻׁעַ, הַתַּלְמִיד הַגָּדוֹל שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וְאַחַר־כָּךְ כָּל הַשּׁוֹפְטִים וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁהָיוּ אָז בְּכָל דּוֹר – דָּוִד הַמֶּלֶךְ וּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וְכוּ'; **אַשְׁרֵי מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּעַצְמוֹ לְהַתְחִיל לִמּוּד תַּנַ"ךְ! זֶה לֹא כָּל־כָּךְ קָשֶׁה... זֶה פֶּרֶק אֶחָד לְיוֹם, וּמֻדְפָּס יַחַד עִם הַחוֹבֶרֶת שֶׁל לִמּוּדֵי הַבַּי"ת – מוֹסִיפִים עוֹד כַּמָּה דַּקּוֹת... קָרָאתָ שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם שֶׁל הַפָּרָשָׁה? כְּבָר תַּגִּיד אֶת הַפֶּרֶק הַיּוֹמִי!**

הָאַר"י הַקָּדוֹשׁ אוֹמֵר, שֶׁצְּרִיכִים לִלְמֹד בְּכָל יוֹם תּוֹרָה – חֲמָשׁ, וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים, שֶׁזֶּה הַסֵּדֶר שֶׁיֵּשׁ בְּסִפְרֵי 'חֹק לְיִשְׂרָאֵל', וּבוֹ מוּבָא מֵהָאַר"י

הַקָּדוֹשׁ מִסְפַּר מְיֻחָד שֶׁל פְּסוּקִים בְּכָל יוֹם -בְּיוֹם רִאשׁוֹן שִׁשָּׁה פְּסוּקִים, בְּיוֹם שֵׁנִי אַרְבָּעָה פְּסוּקִים, בְּיוֹם שְׁלִישִׁי חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים, וְזֶה עַל־פִּי צֵרוּפִים שֶׁל שֵׁמוֹת: יְמֵי רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי שִׁשָּׁה וְעוֹד אַרְבָּעָה פְּסוּקִים זֶה י׳, יוֹם שְׁלִישִׁי חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים זֶה ה׳, יוֹם רְבִיעִי ו׳ פְּסוּקִים, יוֹם חֲמִשִּׁים ה׳ פְּסוּקִים, וּבְיוֹם שִׁשִּׁי גּוֹמְרִים אֶת הַפָּרָשָׁה, וְאָמְנָם אֲנַחְנוּ שֶׁלּוֹמְדִים שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם בְּכָל יוֹם - יוֹצְאִים אֶת הַכֹּל, כִּי תָּמִיד יֵשׁ יוֹתֵר מִזֶּה, אֲבָל הָעִקָּר שֶׁזָּכִיתָ בְּכָל יוֹם לִלְמֹד חֻמָּשׁ, וְאַחַר־כָּךְ לוֹמְדִים **נְבִיאִים** - וּכְפִי שֶׁיֵּשׁ שָׁם בַּ׳חֹק לְיִשְׂרָאֵל׳ - שִׁשָּׁה פְּסוּקִים מִן הַנְּבִיאִים, וְאַחַר־כָּךְ **כְּתוּבִים**. וּמִי שֶׁקּוֹרֵא תְּהִלִּים כָּל יוֹם - זוֹכֶה לִלְמֹד גַּם **כְּתוּבִים**, כִּי תְּהִלִּים זֶה ׳כְּתוּבִים׳. וְכָךְ בְּכָל יוֹם יֵשׁ לוֹ תּוֹרָה, **נְבִיאִים וּכְתוּבִים** - תַּנַ״ךְ.

וְלָכֵן כְּדַאי מְאֹד מְיֻד אַחַר לִמּוּד שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם בַּבֹּקֶר אַחַר הַתְּפִלָּה - לִלְמֹד קְצָת נְבִיאִים, כַּמָּה כְּבָר לוֹקֵחַ לִלְמֹד פֶּרֶק אֶחָד? כַּמָּה דַּקּוֹת... וְאַחַר־כָּךְ אִם זוֹכֶה לִקְרֹא תְּהִלִּים - יֵשׁ לוֹ גַּם ׳כְּתוּבִים׳, וְזוֹכֶה לְ״סֵט שָׁלֵם״ שֶׁל ׳תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב׳, וְזֶה מְקַשֵּׁר אֶת הָאָדָם אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמְקַשֵּׁר אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּתוֹךְ הָאָדָם! הֲרֵי זֶה ה׳כְּתָב׳ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְ׳אָנֹכִי׳ רָאשֵׁי־תֵבוֹת אֲ׳נָא נַ׳פְשִׁי כְּ׳תָבִית יְ׳הָבִית - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כִּבְיָכוֹל, כָּתַב אֶת הַנֶּפֶשׁ שֶׁלּוֹ בְּתוֹךְ ׳תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב׳! וְעַל־כֵּן אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לִלְמֹד אֶת הַתַּנַ״ךְ בְּכָל יוֹם...

וְעַתָּה שֶׁזּוֹכִים לַעֲשׂוֹת סִיּוּם עַל הַתַּנַ״ךְ, הוּא זְמַן מְסֻגָּל לַעֲשׂוֹת הַתְחָלָה חֲדָשָׁה לְרֶגֶל הַתְחָלַת הַמַּחֲזוֹר הַשְּׁלִישִׁי, וְיֶשְׁנָהּ חֲשִׁיבוּת יְתֵרָה לְלִמּוּד זֶה - אַף שֶׁבְּוַדַּאי אַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ לוֹמְדִים הַרְבֵּה - כִּי זֶה ׳תּוֹרָה בְּצִבּוּר׳, וּכְמוֹ לְמוּדֵי הַבַּי״ת - שֶׁהֵם ׳תּוֹרָה בְּצִבּוּר׳, שֻׁכֻּלָּם לוֹמְדִים יַחְדָּיו - מֵאוֹת וַאֲלָפִים בְּכָל הָעוֹלָם! עוֹד יִתְוַדַּע פַּעַם שֶׁיֵּשְׁנָם אֲלָפִים שֶׁלּוֹמְדִים אֶת זֶה...

וְעַל־כֵּן צְרִיכִים לִהְיוֹת רְצִינִיִּים - **מַתְחִילִים וּמַמְשִׁיכִים הָלְאָה!** וְאִם לוֹמְדִים בְּכָל יוֹם **פֶּרֶק אֶחָד** - מְסַיְּמִים בְּתוֹךְ שְׁמוֹנָה־עָשָׂר חֳדָשִׁים [כְּמוֹ לְמוּד מִשְׁנָיוֹת פָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר, שֶׁלּוֹקֵחַ שָׁנָה וָחֵצִי לְסַיֵּם אִם לוֹמְדִים פֶּרֶק בְּיוֹם], וְעַכְשָׁו **מַתְחִילִים אֶת הַתַּנַ"ךְ בְּעֶזְרַת ה', וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִתֵּן אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַבְּרִיאוּת שֶׁנּוּכַל לַעֲשׂוֹת עוֹד הַפַּעַם סִיּוּם!**

וְהִנֵּה, סִיּוּם הַתַּנַ"ךְ הוּא עִם הַפָּסוּק: **"כֹּה אָמַר כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס"** - מִי נָתַן אֶת הַסַּמְכוּת לְכוֹרֶשׁ? יְשַׁעְיָה הַנָּבִיא; וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה מד, כח): "הָאֹמֵר לְכוֹרֶשׁ רֹעִי" - לְשׁוֹן 'רוֹעֶה', כִּי הוּא יַעֲזֹר לְעַם־יִשְׂרָאֵל לִבְנוֹת אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, "וְכָל חֶפְצִי יַשְׁלֵם" - הוּא יָבִיא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל מִבָּבֶל - מִפָּרַס וּמָדַי, "וְלֵאמֹר לִירוּשָׁלַם תִּבָּנֶה וְהֵיכָל תִּוָּסֵד" - הוּא יִבְנֶה אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְאַחַר־כָּךְ כָּתוּב שָׁם: "כֹּה אָמַר ה' לִמְשִׁיחוֹ לְכוֹרֶשׁ, אֲשֶׁר הֶחֱזַקְתִּי בִימִינוֹ לְרַד לְפָנָיו גּוֹיִם וּמָתְנֵי מְלָכִים אֲפַתֵּחַ לִפְתֹּחַ לְפָנָיו דְּלָתַיִם וּשְׁעָרִים לֹא יִסָּגֵרוּ"; הֲרֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא קָרָאוֹ "מְשִׁיחוֹ". וְעַל זֶה הִזְכִּירָנוּ אֶת שְׁאֵלַת הַגְּמָרָא: הֲרֵי כּוֹרֶשׁ הָיָה מֶלֶךְ גּוֹי, וְאֵיךְ אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא "מְשִׁיחַ"? אֶלָּא כּוֹרֶשׁ לֹא רַק הָיָה צָרִיךְ 'לִבְנוֹת' אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, כִּי־אִם 'לְקַבֵּץ' אֶת כֻּלָּם אֶל בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, וְלֹא אָמַר "מִי שֶׁרוֹצֶה יַעֲלֶה"... הוּא הָיָה צָרִיךְ לְהָבִיא אֶת כֻּלָּם!

וְזֶה מַה שֶּׁמְּסַיְּמִים הַתַּנַ"ךְ בְּפָסוּק זֶה: **"כֹּה אָמַר כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס"** - 'כֹּרֶשׁ' אוֹתִיּוֹת 'כָּשֵׁר', וְגַם אוֹתִיּוֹת 'שָׂר כ"ו' - כ"ו גִּימַטְרִיָּא שֵׁם הַוָ"ה, דְּהַיְנוּ לָשִׁיר שִׁירוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא; אַשְׁרֵי הַמַּרְגִּיל עַצְמוֹ לָשִׁיר הַרְבֵּה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּלְבַקֵּשׁ: **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי שֵׂכֶל! תֵּן לִי יְשׁוּב־הַדַּעַת! תֵּן לִי אֵיזֶה שֵׂכֶל לָדַעַת אֵיךְ לְהַנְהִיג אֶת הַחַיִּים שֶׁלִּי** - שֶׁאֵדַע מַה אֲנִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת עִם יְלָדַי וּמִשְׁפַּחְתִּי' - צְרִיכִים שֵׂכֶל! כַּמָּה

אָדָם צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ שֶׁיִּזְכֶּה לְהִתְקָרֵב לְצַדִּיקִים, וְיִהְיֶה לוֹ אֱמוּנַת־חֲכָמִים – צְרִיכִים לְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה הַרְבֵּה!

וְהוּ "כּוֹרֵשׁ מֶלֶךְ פָּרַס" – בְּדֶרֶךְ רֶמֶז: 'פָּרַס' אוֹתִיּוֹת 'סֵפֶר'; אֵיךְ אֲנַחְנוּ זוֹכִים לָדַעַת מֵהַצַּדִּיקִים? עַל־יְדֵי הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים! **צְרִיכִים סְפָרִים קְדוֹשִׁים!** אֵיךְ הָיוּ מוֹדִיעִים בְּאוֹתָם יָמִים הוֹדָעוֹת לְכֻלָּם? הָיוּ שׁוֹלְחִים סְפָרִים! שֶׁזֶּה הָיָה נֵס פּוּרִים שֶׁהָיָה מְעַט זְמַן קֹדֶם לְעִנְיַן כּוֹרֶשׁ – שֶׁשָּׁלְחוּ אֶת הָאִגְּרוֹת וְכוּ'; זֶה עִנְיַן "מֶלֶךְ פָּרַס" – רֶמֶז לַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, וְכַכָּתוּב אֵצֶל מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק (אֶסְתֵּר י, ב) "וְכָל מַעֲשֵׂה תָקְפּוֹ וּגְבוּרָתוֹ... הֲלוֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי מָדַי וּפָרָס" – זוֹ הַהַשְׁאָרָה שֶׁלָּנוּ: הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁזֶּה עִנְיַן 'תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב', וְכָאָמוּר לְעֵיל: 'תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פֶּה' לֹא הָיוּ כּוֹתְבִים, וְהַכֹּל הָיָה 'בְּעַל־פֶּה'[1], **אֲבָל 'תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב'** הִיא עַל כְּתָב, וְזֶה כָּתוּב עֲלֵי־סֵפֶר, וְזֶה "בְּתוֹךְ יָדֵינוּ" – שֶׁאֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לִלְמֹד עוֹד פֶּרֶק וְעוֹד פֶּרֶק...

מַמְשִׁיךְ הַפָּסוּק: "כָּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי ה' אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם" – 'מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ' זֶה עִנְיַן שֶׁל 'מְלוּכָה', מַהִי 'מְלוּכָה'? שֶׁאֲנַחְנוּ מַמְלִיכִים אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ! וְאֵיךְ? הָרֶמֶז בְּמִלַּת 'כֹּרֶשׁ' – מֶלֶךְ 'כֶּשֶׁר', שֶׁהוּא 'שָׂר כ"ו' – הוּא שָׂר שִׁירוֹת וּזְמִירוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְהוּא "מֶלֶךְ פָּרַס" – עִם **סְפָרִים** הַקְּדוֹשִׁים, כִּי כָּךְ מוֹדִיעִים אֶת הַמַּלְכוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא – עַל־יְדֵי הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים! "נָתַן לִי ה' אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם" – הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא! עַל־יְדֵי הַסְּפָרִים הָאֵלּוּ אֲנַחְנוּ מוֹרִידִים אֶת הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה כָּאן לָאָרֶץ!

---

[1] תִּתָּאֲרוּ לְעַצְמְכֶם: לִלְמֹד חֲ"י פְּרָקִים מִשְׁנָיוֹת בְּעַל־פֶּה... אָכֵן זֶה אֶפְשָׁרִי לָדַעַת מִשְׁנָיוֹת בְּעַל־פֶּה, וְיֶשְׁנָם כְּאֵלֶּה מְקוֹמוֹת שֶׁעוֹשִׂים מִבְצָעִים עַל לִמּוּד מִשְׁנָיוֹת בְּעַל־פֶּה, וּצְרִיכִים כַּמּוּבָן לְהַשְׁקִיעַ הַרְבֵּה בָּזֶה, וְזֶה לֹא בְּפַעַם אַחַת, וּבְכָל פַּעַם עוֹד פֶּרֶק וְעוֹד פֶּרֶק עַד שֶׁשָּׁגוּר עַל הַלָּשׁוֹן...

"וְהוּא פָּקַד עָלַי לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה" - הִנֵּה כְּבָר בְּסוֹף הַתַּנַ"ךְ מְכִינִים אוֹתָנוּ "לִבְנוֹת בַּיִת"... גָּמַרְתָּ אֶת הַתַּנַ"ךְ? עַכְשָׁו תַּתְחִיל בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא! תַּתְחִיל! וְאֶת זֶה "הוּא פָּקַד עָלַי" - הֵבֵאתִי לָכֶם אֶת כָּל הַסְּפָרִים, וְעַכְשָׁו הוּא "פָּקַד עָלַי לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם" - אוֹמֵר רַבֵּנוּ (לִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן א): 'יְרוּשָׁלַיִם' זֶה 'יִרְאָה שָׁלֵם'; אַתָּה רוֹצֶה לִזְכּוֹת לְיִרְאַת־שָׁמַיִם אֲמִתִּית? תִּלְמַד כָּל יוֹם!

וְלָכֵן בֶּאֱמֶת יָצָא מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁאֲנַחְנוּ מַדְפִּיסִים אֶת פֶּרֶק הַתַּנַ"ךְ יַחַד עִם לִמּוּדֵי הַבַּי"ת - בַּ'בְלִי יְ'רוּשַׁלְמִי תּ'וֹסֶפְתָּא, וּבְסוֹפוֹ הַפֶּרֶק שֶׁל הַתַּנַ"ךְ, כִּי זֶה קָשׁוּר אֶל הַתַּנַ"ךְ - וּכְמוֹ הַלָּשׁוֹן פֹּה בְּסוֹף הַתַּנַ"ךְ: "וְהוּא פָּקַד עָלַי לִבְנוֹת לוֹ 'בַּיִת' בִּירוּשָׁלַם" - שֶׁנִּזְכֶּה לְ'יִרְאָה שָׁלֵם', יִרְאַת־שָׁמַיִם אֲמִתִּית!

וְאַשְׁרֵי מִי שֶׁלּוֹקֵחַ אֶת זֶה בִּרְצִינוּת - אִם זֶה יֶלֶד, אִם זֶה בָּחוּר, אִם זֶה אַבְרֵךְ - שֶׁמְּדַקְדֵּק לִלְמֹד בְּכָל יוֹם אֶת הַבַּי"ת - בַּ'בְלִי יְ'רוּשַׁלְמִי תּ'וֹסֶפְתָּא, וּפֶרֶק בַּתַּנַ"ךְ שֶׁהוּא "סֵפֶר־מוּסָר"; זוֹ הַחִיּוּת שֶׁל הָאָדָם! אַתָּה בּוֹנֶה בַּיִת - בְּגַשְׁמִיּוּת וּבְרוּחָנִיּוּת! זוֹ סְגֻלָּה לְבָחוּר לִמְצֹא זִווּגוֹ, וְזוֹ סְגֻלָּה לִשְׁלוֹם־בַּיִת, וּמְסֻגָּל לְיִרְאַת־שָׁמַיִם שֶׁנִּקְרָא 'בַּיִת', וּכְמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבָּת לא:) גַּבֵּי הַלּוֹמֵד תּוֹרָה בְּלִי יִרְאַת שָׁמַיִם: 'חֲבָל עַל דְּלֵית לֵיהּ דַּרְתָּא, וְתַרְעָא לְדַרְתָּא עֲבִיד'; דְּהַיְנוּ, אָדָם שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ תּוֹרָה, אֲבָל אֵין בּוֹ יִרְאַת־שָׁמַיִם, זֶה כְּמוֹ אֶחָד שֶׁיֵּשׁ לוֹ שַׁעַר יָפֶה לַחֲצַר הַבַּיִת, אֲבָל 'בַּיִת' אֵין לוֹ... הוּא הִשְׁקִיעַ רַבּוֹת בִּבְנִיַּת שַׁעַר יָפֶה וּמְפֹאָר, אַךְ כְּשֶׁפּוֹתְחִים אֶת הַשַּׁעַר - אֵין שׁוּם דָּבָר בִּפְנִים... מַה הוֹעִיל לְךָ שַׁעַר לְלֹא בַּיִת?!... אוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא: אָדָם שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה וְאֵין לוֹ יִרְאַת־שָׁמַיִם הוּא כְּמוֹ הָאָדָם הַזֶּה שֶׁעָשָׂה שַׁעַר לְלֹא בַּיִת... כִּי תּוֹרָה צְרִיכָה לִהְיוֹת עִם יִרְאַת־שָׁמַיִם - שֶׁזֶּה כּוֹלֵל מִדּוֹת טוֹבוֹת, שְׁמִירַת הַלָּשׁוֹן וְכוּ', וְאָז יֵשׁ חֲשִׁיבוּת לַתּוֹרָה!

זֶה מַה שֶּׁאוֹמֵר הַפָּסוּק: "וְהוּא פָּקַד עָלַי לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה" - 'יְהוּדָה', זֶה עִנְיָן שֶׁל תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וּכְהַרְמֶז בְּמִלַּת 'פּוּרֵשׁ' - 'שֶׁר הַוָּיָ"ה', הַיְנוּ שֶׁאָדָם מַרְבֶּה לָשִׁיר תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־־הוּא.

מַמְשִׁיךְ הַפָּסוּק: "מִי בָכֶם מִכָּל עַמּוֹ, ה' אֱלֹקָיו עִמּוֹ" - הָבָה וְנִתְבּוֹנֵן מַה כָּתוּב פֹּה: אָדָם נוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ: 'מִי אֲנִי... אֲנִי לֹא שָׁוֶה כְּלוּם... מִי צָרִיךְ אוֹתִי'... עַל זֶה מַכְרִיז הַפָּסוּק: "מִי בָכֶם מִכָּל עַמּוֹ, ה' אֱלֹקָיו עִמּוֹ" - "מִכָּל עַמּוֹ"! אַתָּה חֵלֶק מֵעַם־יִשְׂרָאֵל? תֵּדַע אֲשֶׁר "ה' אֱלֹקָיו עִמּוֹ" - הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אִתְּךָ!

וְאִם יֹאמַר: 'אֲבָל מַה יִּהְיֶה אִתִּי? עוֹבֵר עָלַי כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת' וְכוּ', עַל זֶה יֵשׁ לָנוּ אֶת הַכְּלָל הַגָּדוֹל שֶׁרַבֵּנוּ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ: כָּל יְרִידָה הִיא תָּמִיד לְצֹרֶךְ עֲלִיָּה! אָדָם אַף־פַּעַם לֹא יִתְפַּעֵל מֵאֵיזוֹ יְרִידָה שֶׁהָיְתָה לוֹ - מֵעַצְמוֹ, מִבֵּיתוֹ, מִילָדָיו, מֵאֵיזוֹ בְּעָיָה שֶׁקָּרְתָה לוֹ, וְהוּא חוֹשֵׁב "סִימָן לֹא צָרִיכִים אוֹתִי"... לֹא! אֲנִי צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ אֵיךְ בּוֹנִים וְאֵיךְ עוֹלִים מִתּוֹךְ הַיְרִידָה לַעֲלִיָּה גְּדוֹלָה! וְדַוְקָא כְּפִי שֶׁהָיְתָה יְרִידָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה, נְמוּכָה וּגְרוּעָה - כֵּן הוּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ לַעֲלִיָּה יוֹתֵר גְּדוֹלָה!

וְהַמָּשָׁל לְזֶה מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים: אָדָם שְׁרוּצָה לִזְרֹק כַּדּוּר לְמֶרְחָק גָּדוֹל - מַה הוּא עוֹשֶׂה? הוּא מְכוֹפֵף אֶת עַצְמוֹ עִם כָּל הַכֹּחוֹת לְמַטָּה, וְאָז הוּא זוֹרֵק אֶת זֶה בְּכֹחַ, וְאֶחָד שֶׁהוּא 'סְפּוֹרְטַאי' - הוּא יָכוֹל לִזְרֹק כַּדּוּר לְמֶרְחַקִּים עַד כְּדֵי שֶׁיֵּחָצֶה שְׁדֵה שָׁלֵם... כִּי כְּפִי הַ'יְרִידָה' שֶׁהָיְתָה לְךָ - שֶׁכּוֹפֵפְתָּ אֶת עַצְמְךָ, וְשַׂמְתָּ אֶת הַיָּד שֶׁלְּךָ אֲחוֹרָה, כָּךְ נִזְרַק הַכַּדּוּר יוֹתֵר רָחוֹק...

אוֹתוֹ דָּבָר אֵצֶל הָאָדָם: כְּפִי הַיְרִידָה שֶׁהָיְתָה לָאָדָם בְּחַיָּיו - כֵּן יָכוֹל לַעֲלוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר! הוּא אוֹמֵר: "זֶה מַה שֶּׁהַיֵּצֶר־הָרָע רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לִי? אֲהַפֵּךְ אֶת זֶה לְגַמְרֵי, וְזֶה יִהְיֶה תַּכְלִית הָעֲלִיָּה!"...

וְזֶהוּ הַסִּיּוּם שֶׁל הַתַּנַ"ךְ: "מִי בָּכֶם מִכָּל עַמּוֹ" - לֹא מְשַׁנֶּה מִי! אַתָּה "מִכָּל עַמּוֹ"? אַתָּה חֵלֶק מֵעַם־יִשְׂרָאֵל? אַתָּה יְהוּדִי? דַּע אֲשֶׁר "ה' אֱלֹקָיו עִמּוֹ" - הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אִתְּךָ!

וּמַהִי הַמִּלָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַתַּנַ"ךְ? "וְיָעַל" - אַתָּה עוֹלֶה! אוֹמְרִים לְךָ: תַּעֲלֶה! כָּךְ מְסַיְּמִים אֶת הַתַּנַ"ךְ - "וְיָעַל"! אַל תִּתְיַחֵס לְשׁוּם יְרִידָה וּבִלְבּוּל, רַק תַּעֲלֶה אֶת עַצְמְךָ! וְאִם יִהְיֶה עוֹד הַפַּעַם אֵיזוֹ יְרִידָה - תָּמִיד תִּזְכֹּר שֶׁבָּזֶה סִיַּמְתָּ אֶת הַתַּנַ"ךְ: "וְיָעַל" - אַתָּה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַכֹּל לַעֲלוֹת אֶת עַצְמְךָ! וְתִזְכֶּה לַעֲלִיָּה גְּדוֹלָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם! רַק תָּמִיד בַּתּוֹרָה, תִּקַּח אֶת הַתַּנַ"ךְ, וְתִזְכֶּה לַעֲלִיָּה גְּדוֹלָה!

וְהָאוֹת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַתַּנַ"ךְ הִיא הָאוֹת **ל'**, וּבְדִיּוּק כְּפִי סִיּוּם הַתּוֹרָה - עִם הָאוֹת **ל'**, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים לד, יב): "וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל"; הֲרֵי הָאוֹת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַתּוֹרָה הִיא הָאוֹת **ל'**. וְהָאוֹת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַתּוֹרָה הִיא **ב'** - "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים". וּמַה הָעִנְיָן בָּזֶה? נֶאֱמַר בְּדֶרֶךְ רֶמֶז: הַמִּלָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַתַּנַ"ךְ: 'וְיָעַל', הָאוֹתִיּוֹת מִלְּבַד הָאוֹת **ל'** הֵן גִּימַטְרִיָּא **86**, כְּמִסְפַּר שֵׁם **אֱלֹהִי"ם** - וּבְיַחַד עוֹלֶה כְּמִסְפַּר **לֵאלֹהִי"ם**, וּמִיָּד מְסַיְּמִים עִם הַ**ל'**, וּמַתְחִילִים אֶת הַחֲמָשׁ "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ" - וְיוֹצֵא צֵרוּף **לֵ"ב** (הַמִּלָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל הַתַּנַ"ךְ עִם הַמִּלָּה הָרִאשׁוֹנָה), שֶׁזֶּה מְרַמֵּז שֶׁאָדָם מְקַשֵּׁר אֶת הַ'**לֵּב**' שֶׁלּוֹ אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה...

וְעַל זֶה אֲנַחְנוּ זוֹכִים לִלְמֹד מִדֵּי־יוֹם שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם, וְכֵן זוֹכִים לִלְמֹד נַ״ךְ - הֵחֵל מִסֵּפֶר יְהוֹשֻׁעַ הַפּוֹתֵחַ בַּמִּלִּים: ״וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד ה׳ וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר״ - צְרִיכִים לָדַעַת שֶׁהַתַּלְמִידִים שֶׁל הַצַּדִּיקִים תָּמִיד חַיִּים! אָמְנָם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הִסְתַּלֵּק, אֲבָל יְהוֹשֻׁעַ נִמְצָא! וְהוּא עַכְשָׁו יַכְנִיס אֶת עַם־יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל... כִּי יֶשְׁנָם תָּמִיד צַדִּיקִים שֶׁמַּמְשִׁיכִים אֶת הָאוֹר שֶׁל הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וְקַבָּלַת הַתּוֹרָה, וְזֶה כָּל סִפְרֵי הַתַּנַ״ךְ - יְהוֹשֻׁעַ וְשׁוֹפְטִים וְכָל הַנְּבִיאִים, וְאָדָם שֶׁזּוֹכֶה לִלְמֹד אֶת זֶה, יִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ מִלַּת סִיּוּם הַתַּנַ״ךְ: ״וְיָעַל״ - תִּהְיֶה לְךָ עֲלֵיָה! וְאָמְנָם בִּתְחִלָּה זֶה נִרְאָה כְּמוֹ יְרִידָה, אֲבָל בַּסּוֹף זֶה יִהְיֶה עֲלֵיָה גְּדוֹלָה...

אַשְׁרֵינוּ שֶׁזָּכִינוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַסִּיּוּם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וּכְבָר הִתְחַלְנוּ סֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ! וְתִצְטָרְפוּ כֻּלְּכֶם! זֶה נִדְפָּס בְּיַחַד עִם לְמוּדֵי הַבַּי״ת - פֶּרֶק בַּתַּנַ״ךְ בְּכָל יוֹם, וְכָךְ תִּזְכּוּ שֶׁיִּהְיֶה לָכֶם בַּי״ת, וְיַחַד עִם זֶה גַּם תַּנַ״ךְ! וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם אֶת הַפָּסוּק שֶׁהִזְכִּירָנוּ ״כֹּה אָמַר ה׳ לִמְשִׁיחוֹ לְכוֹרֶשׁ״- לִמְשִׁיחוֹ הַיְנוּ 'לִמְשִׁיחוֹ', לְשׁוֹן 'שִׂיחָה' זוֹ תְּפִלָּה, כִּי אֶת זֶה מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ יַכְנִיס בָּעוֹלָם - שֶׁכְּלָנוּ נַתְחִיל לְדַבֵּר לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְיִתְקַיֵּם ״כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה׳ לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד״; תִּתְגַּלֶּה שְׁכִינַת עֻזּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל הָעוֹלָם, בְּקָרוֹב יָבוֹא מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ וְתִהְיֶה הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה!

***